

Samen het schoolplein verbeteren

Situatieschets van een primair onderwijschool

Een sportief actieve school. Bijna alle leerlingen komen lopend of fietsend naar school. Tijdens de les wordt het leren regelmatig afgewisseld met beweegmomenten. De leerlingen hebben twee uren bewegingsonderwijs van een vakleerkracht. Daarnaast heeft de school een uitgebreid schoolsportprogramma waaraan veel leerlingen meedoen. Bij de ontwikkeling van het onderwijs wordt gedacht vanuit doorlopende leerlijnen en thema's. Op basis van [TULE](#) met tussendoelen en leerlijnen zoekt de school naar geschikte lesmaterialen of ontwikkelt ze deze zelf. Het [leerplankader Gezonde leefstijl](#) vormt daarop een mooie aanvulling. Denken vanuit doorlopende leerlijnen en thema's is leidend, leermethodes en lesmaterialen zijn daaraan ondergeschikt.

Het schoolplein

De kinderen hebben twee keer per dag een pauze. Op het schoolplein is er voldoende fysieke speelruimte, maar ondanks dat doen niet alle kinderen actief mee. Gesprekken met leerlingen bevestigen dit beeld. Sommige kinderen zijn te dominant op het schoolplein en geven medeleerlingen weinig speelruimte. Je ziet dit al in de middenbouw en het versterkt zich in de bovenbouw.

Wat te doen?

De coördinator gezonde leefstijl van de school en de vakleerkracht bewegingsonderwijs hebben het initiatief genomen om het samen spelen tijdens de pauzes te stimuleren. Zij hebben hun plannen voorgelegd in een teamvergadering. Tijdens die teamvergadering zijn de plannen om het spelen te stimuleren naast het leerplankader Gezonde leefstijl gelegd. Dat leidde ertoe dat de coördinator de opdracht kreeg om het 'samen spelen op het schoolplein' verder uit te werken. Het doel is te komen tot een ontwikkellijn vanuit de onderbouw naar de bovenbouw, van onbewust zelf spelen naar bewust samen spelen op het schoolplein. Denk daarbij aan:

- *Samen spelen op het schoolplein* moet een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl van de leerlingen. Dit betekent fysiek actief zijn in en - tijdens pauzes – buiten het schoolgebouw.
- *Samen spelen op het schoolplein* moet een bijdrage leveren aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Ze moeten zich leren verplaatsen in en omgaan met anderen, ze moeten leren conflicten te hanteren en hun zelfvertrouwen en persoonlijke weerbaarheid binnen de groep te vergroten.
- Bovenbouwleerlingen moeten meer zeggenschap krijgen op school. Dit uitgangspunt sluit aan bij het nemen van verantwoordelijkheid uit het thema sociaal-emotionele ontwikkeling.

Input van het leerplankader

Samen spelen op het schoolplein is een voorbeelduitwerking van het leerplankader Gezonde leefstijl. Hiermee sluit de school aan bij twee thema's uit het leerplankader:

- *Fysiek actief* → kern *Tijdens de pauze*
- *Sociaal-emotionele ontwikkeling* → kern *De ander* → subkernen *Inlevingsvermogen* en *Gedrag inschatten van de ander*.

In het schema op de volgende pagina vindt u de inhoud van het leerplankader die passen bij samen spelen op het schoolplein.

Inhouden uit het leerplankader die aansluiten op *Samen spelen op het schoolplein*

Fysiek actief → [Tijdens de pauze](#)

Groep 1-2	Ik kan actief spelen op het speelplein en in het speellokaal en daarbij rekening houden met andere kinderen
Groep 3-6	Ik kan actief spelen op het speelplein en daarbij rekening houden met andere kinderen Ik kan speelactiviteiten op het schoolplein waarderen Ik kan beschrijven wat de bewegingsmogelijkheden tijdens pauzes zijn
Groep 7-8	Ik kan actief spelen op het speelplein en daarbij rekening houden met andere kinderen Ik kan het doen van speelactiviteiten op het schoolplein waarderen Ik kan beschrijven wat de bewegingsmogelijkheden tijdens pauzes zijn Ik kan uitleggen wat de voor- en nadelen van (in)actief pauzeren zijn

Sociaal-emotionele ontwikkeling → De ander → [Inlevingsvermogen](#)

Groep 1-2	Ik kan beschrijven hoe ik rekening houd met gevoelens van anderen Ik kan beschrijven dat een situatie bepaalde gevoelens bij anderen kan oproepen
Groep 3-6	Ik kan beschrijven hoe ik rekening houd met gevoelens van anderen Ik kan beschrijven dat een situatie bepaalde gevoelens bij anderen kan oproepen Ik kan de mening van een ander beschrijven Ik kan laten zien hoe ik rekening houd met anderen en hoe ik open sta voor de mening van een ander
Groep 7-8	Ik kan beschrijven hoe ik rekening houd met de gevoelens en de mening van anderen Ik kan uitleggen dat bewust worden van de gevoelens van anderen belangrijk is voor hoe ik handel Ik kan uitleggen dat gevoelens niet voor iedereen hetzelfde zijn Ik kan open staan voor de mening van een ander en daarop reageren

Sociaal-emotionele ontwikkeling → De ander → [Gedrag inschatten van de ander](#)

Groep 1-2	Ik kan beschrijven wat de bedoeling van een ander kan zijn Ik kan beschrijven wat lichaamstaal is Ik kan uitleggen wanneer een situatie met een ander onveilig is en erover praten wat ik eraan kan doen

Groep 3-6	Ik kan beschrijven wat de bedoeling van een ander kan zijn Ik kan de invloed van lichaamstaal op communicatie beschrijven Ik kan uitleggen wanneer een situatie met een ander onveilig is en erover praten wat ik eraan kan doen Ik kan beschrijven dat eigenschappen van een ander invloed kunnen hebben op mijn gedrag
Groep 7-8	Ik kan uitleggen wat de bedoeling van een ander kan zijn Ik kan de invloed van lichaamstaal op communicatie beschrijven Ik kan uitleggen wanneer een situatie met een ander onveilig is en erover praten wat ik eraan kan doen Ik kan beschrijven dat eigenschappen van een ander invloed kunnen hebben op mijn gedrag

Suggesties

Op basis van de situatieschets van de school en de inhoud van het leerplankader zijn er verschillende mogelijkheden om het samen spelen op het schoolplein te bevorderen.

1. Speelzones
2. Speelkisten
3. Spelbegeleider
4. Schoolpleincoaches
5. Schoolplein gymlessen

Het is aan te bevelen om meerdere mogelijkheden in samenhang te gebruiken.

1. Speelzones

Bij het creëren van speelzones wordt het schoolplein opgedeeld in:

- een sport-zone voor doelspelen,
- een toestel-zone voor balanceren, klauteren, klimmen en duikelen,
- een multi-zone voor tikspelen, touwspringen, knikkeren en hinkelen,
- een natuur-zone voor klauteren en spelen van verstoppertje en
- een chill-zone.

De verschillende activiteiten hebben elk een eigen zone met een eigen inrichting. Dit nodigt uit tot gebruik. Hierdoor wordt het plein intensiever benut zonder dat de kinderen hinder van elkaar ondervinden. Vooral meisjes en leerlingen uit de hogere groepen zijn op een schoolplein met speelzones meer fysiek actief. Zie in verband hiermee ook: [Zoneparc](#), [PLAYgrounds](#) en [Groene schoolpleinen](#).

2. Speelkisten

Een school kan tijdens de pauzes via speelkisten of materiaalcontainers speelmaterialen beschikbaar stellen. Leerlingen kunnen die materialen dan lenen. Iedere klas zou zijn eigen kist kunnen krijgen. Met [Zoneparc](#) en [PLAYgrounds](#) worden speelzones creatief ingericht en speciale speelmaterialen beschikbaar gesteld. Een ander voorbeeld is de [materiaalcontainer](#). Die bevat spel materiaal dat kinderen uitnodigt uit tot bewegen. Het kan worden gebruikt bij de gymlessen en door de naschoolse opvang. [Alles in beweging](#) adviseert en begeleidt scholen en besturen op het gebied van bewegingsonderwijs, het schoolplein en motorische remedial teaching. Voor het schoolplein is een map Schoolpleinkaarten waarin 50 geplastificeerde kaarten zitten met aan voor- en achterzijde een spel (= 100 spelen).

3. Spelbegeleider

Naast de fysieke (her)inrichting van het schoolplein kunnen vooral toezicht en het begeleiden van het spelen ertoe bijdragen dat leerlingen fysiek actiever samen gaan spelen. De leerkracht kan als spelbegeleider bepaalde spelen opstarten, kinderen stimuleren om mee te doen en erop toezien dat alle leerlingen even veel kansen en beurten krijgen. De rol als spelgeleider omvat meer dan als pleinwacht of surveillant fungeren. De spelbegeleider helpt leerlingen ook hun inlevingsvermogen te ontwikkelen en het gedrag van de ander in te schatten (zie het leerplankader).

De school kan ervoor kiezen om speciale spelbegeleiders aan te stellen naast de leerkrachten. Het mbo biedt opleidingsmogelijkheden tot bijvoorbeeld spelbegeleider in het primair onderwijs.

4. Schoolpleincoaches

Het idee van schoolpleincoaches is dat oudere kinderen jongere kinderen tijdens pauzes op het schoolplein proactief en positief bezighouden met beweegspelletjes. [Zoneparc](#) heeft voor het basisonderwijs Zoneparc Playground ontwikkeld. De oudste kinderen worden voor leerlingen van de middenbouw maar ook van de eigen bouw verantwoordelijk voor het uitdelen en innen van het sport- en spelmateriaal en voor de begeleiding en uitleg van de diverse sport- en spelactiviteiten. Zij worden hierin begeleid door de spelbegeleiders. De leerlingen leren op deze wijze zich in te leven in de ander en diens gedrag (beter) in te schatten. Een van de doelstellingen van het thema sociaal-emotionele ontwikkeling.

5. Schoolplein gymlessen

Om het beweeggedrag van kinderen te stimuleren, kunnen gymlessen op het schoolplein worden verzorgd. Leerlingen leren er bewegingsactiviteiten die ze zelf later ook op het schoolplein kunnen doen. Voor interventies met dit doel, zie: [Alles in beweging](#), [Basischool in beweging](#), [Beweeg Wijs](#), [BIOS](#) en [PLAYgrounds](#).

Op de website van de Gezonde school staat meer informatie over [Gezonde Schoolpleinen](#).

